

Ochrona prawna dla nauczycieli

Ochrona prawna nauczycieli - nowe uregulowania

Zgodnie ze znowelizowanym zapisem w Karcie Nauczyciela pedagodzy uzyskali gwarancję ochrony przewidzianą w kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych...

OCHRONA PRAWNA NAUCZYCIELI - NOWE UREGULOWANIA

Zgodnie ze znowelizowanym zapisem w Karcie Nauczyciela pedagodzy uzyskali gwarancję ochrony przewidzianą w kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych. W artykule 63 Karty Nauczyciela czytamy :

1. Nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm).

2. Organ prowadzący szkołę i dyrektor szkoły są obowiązani z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone.

Nauczyciele podlegają więc takiej samej ochronie jak osoby wskazane w art.115 § 13 kodeksu karnego, który stanowi, że funkcjonariuszem publicznym jest:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) poseł, senator, radny,
- 3) sędzia, ławnik, prokurator, notariusz, komornik, zawodowy kurator sądowy, osoba orzekająca w sprawach o wykroczenia lub w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy,
- 4) osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych,
- 5) osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe,
- 6) osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej,
- 7) funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej,
- 8) osoba pełniąca czynną służbę wojskową.

Zaostrzenie kar wobec sprawców dopuszczających się wobec funkcjonariuszy publicznych (zgodnie z nowelizacją Karty Nauczyciela również wobec nauczycieli) czynów zabronionych dotyczy w szczególności :

- naruszenie nietykalności cielesnej
- czynnej napaść
- znieważenia

Zgodnie z Art. 222. § 1. kk kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

(dla porównania : kto uderzył lub w inny sposób naruszył nietykalność cielesną człowieka nie będącego funkcjonariuszem publicznym, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.)

Przestępstwo to nie wiąże się z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia - nie powoduje zmian anatomicznych ani fizjologicznych organizmu. Typowe działania to uderzenie, kopnięcie, popchnięcie, przewrócenie, pociągnięcie za włosy, oplucie, rzucenie w osobę jakimś przedmiotem, oblanie wodą lub nieczystościami.

Naruszenie nietykalności cielesnej nie pozostawia na ciele śladów lub są one jedynie nieznaczne i przemijające (siniaki, zaczerwienienia, zadrapania).

Warto zwrócić uwagę na § 2 Art.222, rzadko przywoływany podczas dyskusji o nadaniu nauczycielom gwarancji ochrony przewidzianej w kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych. Stanowi on, że jeżeli naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego wywołało niewłaściwe zachowanie się jego lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Kto, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego (Art. 223. kk) lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

(Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała "zwykłego" obywatela lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Dopiero spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu jest zagrożone karą pozbawienia wolności od roku do 10 lat)

Czynna napaść oznacza energiczne, zaczepne, gwałtowne działanie podjęte z zamiarem wyrządzenia fizycznej krzywdy, uszczerbku na zdrowiu lub zadania bólu, przy czym obrany cel nie musi zostać osiągnięty. Przesłankami odpowiedzialności jest (wskazuje to przepis) użycie niebezpiecznego narzędzia lub działanie wspólne i w porozumieniu z innymi osobami.

Kto znieważa funkcjonariusza publicznego (Art. 226. § 1.) albo osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

(Znieważający inną osobę, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.)

Zniewaga, to zachowanie wyrażające pogardę dla innej osoby wyrażoną zwykle w postaci epitetu

słownego, ale można ją też wyrazić pismem, wizerunkiem, obelżywym gestem, działaniem lub zaniechaniem. O uznaniu danego zachowania za zniewagę decydują utrwalone zwyczaje społeczne, a nawet środowiskowe. Zniewaga może być dokonana w obecności osoby znieważonej albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do tej osoby dotarła.

Pozostaje jeszcze problem zniesławienia. Kodeks karny nie przewiduje silniejszej ochrony prawnej przed zniesławieniem w odniesieniu do szczególnych kategorii osób, przez wprowadzenie kwalifikowanych typów zniesławienia ze względu na stanowisko lub funkcję osoby pomówionej. W związku z tym art. 212 kodeksu karnego będzie stanowił także podstawę pociągnięcia do odpowiedzialności karnej za zniesławienie funkcjonariusza publicznego (nauczyciela) podczas pełnienia przez niego obowiązków służbowych i nie będzie przewidziana z tego tytułu surowsza odpowiedzialność.

Zgodnie z § 1 wspomnianego artykułu kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie, karze ograniczenia albo pozbawienia wolności do roku.

Jeżeli sprawca wykorzystuje do zniesławienia środki masowe komunikowania naraża się na karę grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Nie ma przestępstwa, jeżeli zarzut uczyniony niepublicznie jest prawdziwy. Nie popełnia również przestępstwa ten, kto publicznie podnosi lub rozgłasza prawdziwy zarzut służący obronie społecznie uzasadnionego interesu; jeżeli zarzut dotyczy życia prywatnego lub rodzinnego, dowód prawdy może być przeprowadzony tylko wtedy, gdy zarzut ma zapobiec niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia człowieka albo demoralizacji małoletniego (nie wyłącza to jednak odpowiedzialności sprawcy za zniewagę ze względu na formę podniesienia lub rozgłoszenia zarzutu.).

Dla istoty przestępstwa nie jest niezbędny skutek w postaci poniżenia lub utraty zaufania. Wystarczy samo zagrożenie takimi skutkami. O tym czy informacje są zniesławiające nie decyduje subiektywne odczucie pokrzywdzonego, lecz ocena obiektywna tzn. czy w odczuciu społecznym jest to zniesławienie. Ściganie zniesławienia odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Jak już wspomniano, w związku z tym, że nauczyciele zostali objęci ochroną jak funkcjonariusze publiczni organ prowadzący szkołę i dyrektor szkoły są obowiązani z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla niego uprawnienia zostaną naruszone. Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym są ścigane z urzędu, a nie z oskarżenia prywatnego. Oznacza to, że poszkodowany nauczyciel nie będzie musiał sam sporządzać aktu oskarżenia przeciwko swojemu uczniowi. Zrobi to za niego prokurator, on też będzie występował w jego imieniu przed sądem. Nauczyciel nie poniesie też żadnych kosztów sądowych.

Wszystko co zostało dotychczas powiedziane dotyczy uczniów (sprawców czynów zabronionych), którzy ukończyli 17 lat. Dzieci do lat 13 w ogóle nie mogą być ukarane za popełnione czyny, wykazujące cechy przestępstwa.

Jeżeli sprawca znajduje się między 13 a 17 rokiem życia, za swoje czyny odpowiada przed Sądem rodzinnym na podstawie Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, a nie kodeksu karnego (oprócz sytuacji szczególnych, w których nieletni po ukończeniu 15 roku życia może odpowiadać na zasadach określonych w kodeksie karnym, m.in. zabójstwo i morderstwo, rozboje, gwałt ze szczególnym okrucieństwem, umyślne ciężkie uszkodzenie ciała).

Wobec tej grupy sprawców sąd rodzinny może :

- udzielić upomnienia,
- zobowiązać do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach albo do zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzania się w stan odurzenia,
- ustanowić nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna,
- ustanowić nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania - udzielających poręczenia za nieletniego,
- zastosować nadzór kuratora,
- skierować do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją,
- orzec zakaz prowadzenia pojazdów,
- orzec przepadek rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego,
- orzec umieszczenie w rodzinie zastępczej, w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo w młodzieżowym ośrodku socjoterapii,
- orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym,
- zastosować inne środki zastrzeżone w niniejszej ustawie do właściwości sądu rodzinnego, jak również zastosować środki przewidziane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Sąd rodzinny może także zobowiązać rodziców lub opiekuna do poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, do której nieletni uczęszcza, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, oraz lekarzem lub zakładem leczniczym. Może także zobowiązać rodziców lub opiekuna do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przez nieletniego.

W wypadku gdy rodzice lub opiekun nieletniego uchylają się od wykonania obowiązków nałożonych na nich przez sąd rodzinny, sąd ten może wymierzyć im karę pieniężną w wysokości od 50 do 1500 złotych.

Na zakończenie trzeba podkreślić, że nauczyciele korzystając z gwarancji ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych, funkcjonariuszami publicznymi nie są i nie dotyczy ich odrębny reżim prawny dotyczący przestępstw popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych takich jak nadużycie funkcji, ujawnienie informacji służbowych, czy też informacji uzyskanych w wyniku

czynności służbowych.. Nie stosuje się również do nich rozszerzenie odpowiedzialności karnej za nadużycie stanowiska, przekroczenie uprawnień, niedopełnienie obowiązku czy zachowanie godzące w autorytet i powagę instytucji czy też ograniczenie niektórych praw (np. zakaz strajkowania).